

TEATRUL NAȚIONAL „IVAN VAZOV” din Sofia

Turneul din iunie al primei scene din Republica Populară Bulgaria a pus în contact publicul românesc, și în primul rând pe oamenii noștri de teatru, cu un organism artistic animat de un remarcabil suflu etic — etică deopotrivă civică și profesională — cu un program teatral complex, dar unitar, centrat pe cultura și pe modelarea revoluționară a publicului. Afisul de turneu al *Teatrului Național din Sofia*, selecționat dintr-un evantai de multe alte titluri de prestigiu din dramaturgia clasică și contemporană, națională și universală, a pus în prim plan, firește, valorile dramaturgiei originale contemporane; ceea ce s-a constituit și în principal punct de atracție, și în material de fructuoase concluzii ale vizitei.

tatului „clasic contemporan“ Dimităr Dimov, autor al unei vaste opere epice. Înfrățind destinul tragic al ultimului batalion republican în Spania războiului civil, în dureroasa perioadă a înfringerii Republicii, drama lui Dimov (în care recunoaștem accente autobiografice) are larga respirație a frescei istorice, patosul puternic al spiritului revoluționar și pitorescul local, punctat de ochiul atent al unui scriitor familiarizat cu mediul social, istoric și geografic descris. Pe fundalul agitat al rezistenței antifasciste, în condițiile complicate ale antrenării unor forțe revoluționare diverse — sarcină ce revenea comuniștilor, într-un moment revelator pentru istoria Europei din deceniul patru al secolului nostru — se desenează un portret de erou, cel al căpitanului republican Estanislao Bravo, luptător de origine bulgară, devotat cauzei internaționalismului proletar, portret realizat în vibranta interpretare a unui mare actor, Liubomir Kabackiev. Din linii viguroase și tușe gingașe se compune acest amestec de intransigență și luciditate, căldură sufletească și

Odihnă la Arko-Iris,

sau, mai corect tradus, *Popas la Arko-Iris*, este o piesă cu un colorit specific, scriere dramatică datorată binecunoscutului și regre-

Seenă din „Odihnă la Arko-Iris“ de Dimităr Dimov. În dreapta, Liubomir Kabackiev

autoimpusă asprime, credință într-un mare ideal și omenești mici slăbiciuni... În jurul acestei figuri și interpretări majore, gravitează celelalte multe personaje ale piesei, datorite cu o viață reală și complexă de către o distribuție extrem de bogată în talente. Vancea Doiceva și Georgeta Ceakirova, protagoniste, realizează două admirabile figuri contrastante: prima, o statură dramatică trufașă, cu neașteptate răsuciri psihologice și joc în „registru înalt“, cea de-a doua, o aparentă „carmencită“ în desenul exterior, cu pipărat colorit iberic, dezvăluind, sub calitățile-i tehnice, o intensă gamă de simțiri. Răcico Iabandjiev impune ferocitatea drapată în politicoasă slugărnice a unui vechil de moșie (Sebastian), Gheorghî Gheorghiev-Gheț (Molinero) demonstrează cum un actor de mare clasă gravează imaginea unui personaj episodic, iar Vasil Stoicov extrage rolul dificil al unui dogmatic comisar politic (Benalkasar) din clișeele obișnuite, conturând o natură chinată.

Violeta Ghindeva (Aksișușă) și Maria Stefanova (Raisa Gurmijskaia)

La modelarea acestui mare spectacol, cu ambiții de monumentalitate scenică adesea atinse, și care poartă semnătura prestigioasă a artistului poporului, erou al muncii socialiste, Filip Filipov, a contribuit o întreagă echipă de realizatori: Dimităr Stoianov (regia), Kiril Nedelcev și Ivan Iordanov (scenografia), Venera Naslednikova (costume), Beuedikt Molhov (muzica), Emilia Kirova (coregrafie), Penka Tonceva (conducerea figurăției), Minko Alaški (lumini). Am reținut toate aceste nume, deoarece montarea ne-a apărut ca un solid rezultat al muncii tuturor compartimentelor artei spectacolului. Decorul, de apăsată factură realistă, iradiază subtile trimiteri spre simbol (sub un cer plumburiu, sfîșiat de nări amenințătoare, porțile de fier ale domeniului aristocratic, vremelnică fortăreață de luptă, se închid sugerind zăbrelele viitoarelor închisori franchiste...). dar, pe puntea adinc împlintată în mijlocul spectatorilor batalionul pornește la luptă mai departe. episodul de pe moșia de la Arko-Iris fiind doar „un popas“ în marșul revoluției.

Pădurea,

celebra comedie a clasicului teatrului rus A. N. Ostrovski, atât de cunoscută și atât de mult jucată, a căpătat, în interpretarea actorilor bulgari, accente discrete de modern gândită „acuarelă“... de moravuri. O tonalitate de ironie suavă, un suris malițios plutesc asupra reprezentației create de regizorul Krăstio Mirski, la a cărei pregnanță scenică contribuie considerabil admirabila imagine grafică concepută de scenograful Gheorghî Ivanov. Un expresiv decor-sentiment, realizând cu plasticitate, din delicate înălțări și împletituri de ramuri fragile și crengi uscate, o stare de efemer, de disoluție în frumos și inutil. Virulența satirică e îndulcită de un

comic trist, măștile grotești se răsucesc, arătând doar chipuri omenești hilare: acesta e rezultatul jocului discret, dantelat, irizat, practicat de echipa de comedieni. Maria Stefanova a compus o Gurmijskaia primejdioasă prin ipoerizii și disimulată blîndețe, cu o neajutorată feminitate și agresiv simț al posesiunii. Tînărul actor Nikolai Nikolaev (Bulanov) a știut s-o secondeze cu subtilitate, impunînd, prin aparentă spontaneitate, de fapt cu reacții de resort, o „umbră“ care prelungește, prin finețe în grotesc, personajul moșieresei; Violeta Ghindeva (Aksișușă) s-a făcut remarcată prin compoziția ei precisă, cu subțext, caracterologic; așijderea, Slavka Slavova (Ulita), altă ipostază a Aksișușei, la o vîrstă mai înaintată, condensînd, în replici puține și gesturi semnificative, o întreagă biografie. În faimosul cuplu al celor doi „comedianți“, nefericitul Nesciastlivțev și fericitul Sciastlivțev, au evoluat, în acordat tandem, Stefan Ghețov, cu umori tragi-comic macabre, și Asen Milanov, duios și hazliu, ambii realizînd acea osmoză spirituală dorită de „părintele teatrului rus“ între creatorii care nu-și pot afla locul „în pădurea, în cadrul plin de uscăciuni“, ce simboliza Rusia vremii sale.

Iar Plamen Ciarov (Vosmibratov) a conturat, în tușe bine apăsate, un firesc predecesor al lui Lopahin, cel ce, peste cîteva decenii, avea să taie alți copaci... din pădurile ce se prăbușeau odată cu moșierimea rusă.

Spectacolul *Pădurea* s-a constituit în acest turneu ca o mostră convingătoare pentru registrul modern, contemporan, de lecturi clasice realizate pe această scenă, născută odată cu veacul nostru. Dar, așa cum au remarcat întreaga presă de specialitate și opinia publică, punctul „fierbinte“ al turneului, ca scriitură și tematică, l-a constituit piesa contemporană.

Micul nostru pământ,

noua operă a apreciatului dramaturg și poet Gheorghî Djararov, cunoscut publicului nostru și impus opiniei teatrale prin piesa *Procurorul* a apărut, în spectacolul construit și condus de regizorul Encio Halacev, ca un spectacol-etalon, exemplar prin forța ideilor și vigoarea interpretărilor actoricești. Naș spune că subiectul piesei lui Djararov e pasionant sau „liniile intrigii”, deosebit de noi, de inedite. Acțiunea e situată în provincie, într-un institut destinat protecției mediului înconjurător, iar cele 15 tablouri ale scrierii dramatice desfășoară o suită de episoade din lupta savantului comunist Radev, dusă nu numai împotriva poluării atmosferei și biosferei, ci, în principal, împotriva poluării morale, prin manifestări carieriste, abuz de putere, merți birocratice și spirit totalitar. Pasionante sînt ciocnirile de idei, de principii, pasionantă mi se pare derularea a 365 de zile dintr-o viață, zile marcate, în ritualul măruntelor fapte cotidiene, de pasiunea pentru o credință reală, importantă, vitală, chiar dacă temporar victoria nu se arată de partea ta, ci de cea a adversarului, chiar dacă, pentru un timp, ești pe nedrept umilit, „pus la colț”, retrogradat de cei pe care ți-i crezi tovarăși de idei. Esențială este concluzia piesei, izvorită din adevărul fundamental obiectiv, structurată în însăși existența unei societăți socialiste; și anume perseverența comunistă în afirmarea justetei unei cauze, și triumful ei final, mai exact spus, recunoașterea

ei. Această admirabilă suită de secvențe dramatice, ordonate de spiritul integrator al eticii comuniste, a căpătat pe scenă o maximă tensiune, datorită interpretării. Din categoria regizorilor „nevăzuți” în scenă, dar cu atât mai prezenți în spectacol, Encio Halacev ne-a etalat o excelentă distribuție, aducînd la rampă, și în conștiința spectatorilor, o puternică galerie de „oameni ai zilelor noastre”. Gheorghî Gheorghiev-Gheț, în rolul profesorului Radev, a creat un tip ce va rămîne vreme îndelungată în memoria noastră: cu un farmec particular în entuziasmele și în depresiunile sale sufletești, cu un carat al adevărului de viață în intransigența sa încăpățînată și în disperările sale temperamentale, cu multă autenticitate în strategia luptei pentru adevăr, ca și în eludarea nuanțelor de „happy-end” final. Andrei Ceaprazov, alt actor „de categorie grea” al trupei, cu o remarcabilă știință în dozarea prezenței scenice și inteligență a jocului, a compus „adversarul”, pe profesorul Draghiev, ferindu-l de schematisme „personajului negativ”, impunînd forța, siguranța neclintită, în sine, caracteristică impostorilor. În sfîrșit, Gheorghî Cerchelov, alt „leu” și „societar” al Teatrului Național, s-a arătat, în rolul calmului funcționar superior cu înalte studii de specialitate, Lazarov, un desăvîrșit tactician al jocului în partida luptei pentru post și putere, întregind, cu fine nuanțe de ton și scăpărări furive de privire ceea ce nu spunea în replici. În rest, toți ceilalți actori au compus, cu exactitate caracterologică și exercițiu profesional, personajele date; îi menționăm pe Asen Milanov (Dimov), pe Raciko Iahanjiev (Slavov), Sava Hașimov (Balcev), Georgeta Ciakirova (Sneja), relevînd în mod special forța de interiorizare și explozia din final a Violetei Balcevanova (Nevena), în rolul dificil al soției lui Radev, ea și performanța Violetei Minkova (Birzașaka), de-a nu osifica un personaj ce se preta clișeeilor.

Decorul funcțional, discret, semnat de Hristo Todorov, muzica puternic emoțională creată de Anghel Zaberski au încadrat vizual și sonor această expresivă pagină dramatică din existența cotidiană a prietenilor noștri bulgari.

Așadar, un turneu care a impus o artă teatrală profund, serios angajată în problemele contemporaneității, demonstrînd un exersat profesionalism, ținută intelectuală, credință în joc, și stil — stil compus dintr-o originală împletire de tradiție și înnoire —, calități relevante pentru Teatrul Național „Ivan Vazov” din Sofia.

Mira Iosif